

Metodický materiál odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra

K obecně závazné vyhlášce o místním poplatku za obecní systém odpadového hospodářství

1. Úvod

Nová odpadová legislativa zavedla s účinností od 1. ledna 2021 dva nové místní poplatky za komunální odpad – poplatek **za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci** (vázán na produkci komunálního odpadu dle jeho objemu či hmotnosti, případně dle poplatníkem objednané kapacity sběrné nádoby) a místní poplatek **za obecní systém odpadového hospodářství** (poplatek paušálního charakteru, vázaný na formální kritérium pobytu osoby v obci, případně na vlastnictví zákonem stanovené nemovité věci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba). Obec může na svém území zavést pouze jeden z výše uvedených místních poplatků za komunální odpad.

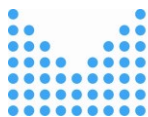
2. Poplatník poplatku

Podle ustanovení § 10e zákona o místních poplatcích je u tohoto poplatku poplatníkem:

- a) fyzická osoba přihlášená v obci nebo
- b) vlastník nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba a která je umístěna na území obce.

Zákon o místních poplatcích tedy rozlišuje dvě skupiny poplatníků. U první skupiny poplatníků je existence poplatkové povinnosti vázána na přihlášení v obci, u druhé na vlastnictví nemovité věci na území obce.

Pojem přihlášení fyzické osoby v obci vymezuje § 16c zákona o místních poplatcích, podle kterého se za ně považuje přihlášení k trvalému pobytu podle zákona o evidenci obyvatel, nebo v případě cizinců – za splnění dalších podmínek – ohlášení místa pobytu podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky, zákona o azylu nebo zákona o dočasné ochraně cizinců.

Okruh poplatníků z titulu vlastnictví nemovité věci se – oproti dosavadnímu místnímu poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů – rozšiřuje, a to v následujících směrech:

- poplatníkem je nejen fyzická, ale i právnická osoba, stejně jako – na základě zákonné fikce – fond bez právní osobnosti (např. svěřenský, podílový), do něhož je příslušná nemovitá věc vložena;
- v důsledku změny terminologie provedené v návaznosti na občanský zákoník, podle kterého nemusejí relevantní stavby (byty, rodinné domy, rekreační stavby) představovat samostatné věci (např. dům je obvykle součástí pozemku, na němž stojí, popř. práva stavby) je poplatníkem vlastník jakékoli nemovité věci zahrnující relevantní stavbu, tj. i vlastník bytového domu nerozčleněného na jednotky nebo polyfunkční stavby, v níž se vedle prostor k podnikání nachází byt jen jediný byt apod. Poplatníkem pak – na základě zákonné fikce – nadále zůstává i vlastník bytové jednotky vymezené podle zákona o vlastnictví bytů.

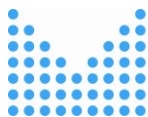
Spoluvlastníci nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci jsou povinni plnit poplatkovou povinnost společně a nerozdílně.

Obecní úřad pro účely správy místních poplatků dle ustanovení § 16 zákona o místních poplatcích využívá základní registr obyvatel, informační systém evidence obyvatel a informační systém cizinců a může získat také seznam osob přihlášených v obci. Na základě § 13 odst. 3 zákona o obcích je obec oprávněna při výkonu své působnosti využívat bezplatně údaje katastru nemovitostí. Obec tedy disponuje zákonnými nástroji pro dohledání obou skupin poplatníků.

3. Předmět poplatku

Předmětem poplatku je podle § 10f zákona o místních poplatcích jednotlivá možnost využívat obecní systém odpadového hospodářství, která je dána přihlášením v obci nebo vlastnictvím jednotlivé nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášená žádná fyzická osoba a která se nachází na území této obce.

K naplnění předmětu poplatku dochází na základě každé ze shora uvedených skutečností samostatně, tj. např. osoba přihlášená v obci, která zde současně vlastní další dvě nemovité věci vymezeného druhu, v nichž není nikdo přihlášen, naplní předmět poplatku třikrát.

Pro samotné naplnění předmětu poplatku není podstatné, po jakou část poplatkového období trvají rozhodné skutečnosti; postačí tedy, jsou-li dány byť i k jedinému dni. Rozsah jejich trvání v rámci poplatkového období má však vliv na výši poplatku.

4. Poplatkové období

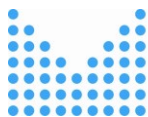
Poplatkovým obdobím je kalendářní rok (§ 10o odst. 1 zákona o místních poplatcích). Obec by proto měla obecně závaznou vyhláškou stanovit poplatek za komunální odpad vždy na celý kalendářní rok s účinností od 1. ledna až do posledního dne příslušného kalendářního roku, aniž by výši tohoto poplatku v průběhu roku měnila. Obcím se proto doporučuje, aby obecně závazné vyhlášky stanovující tento poplatek vydávaly v dostatečném předstihu tak, aby nabyly účinnosti právě ke dni 1. ledna příslušného kalendářního roku; **v případě nabytí účinnosti příslušné vyhlášky v průběhu kalendářního roku dochází k jejímu zpětnému (retroaktivnímu) působení a obec se vystavuje aplikačním problémům a riziku závažných právních sporů.**

5. Sazba poplatku

Obec, která zavede místní poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, je povinna stanovit v obecně závazné vyhlášce jeho sazbu [§ 14 odst. 2 písm. a) zákona o místních poplatcích]. Sazba, resp. výše poplatku se vztahuje k poplatkovému období a nesmí podle § 10h odst. 1 zákona o místních poplatcích překročit částku 1 200 Kč. Výše poplatku je zákonem omezena pouze touto absolutní částkou, bez vazby na náklady obce na provoz systému odpadového hospodářství. V tomto zákonném limitu může obec stanovit výši sazby podle svého uvážení a nemusí ji v obecně závazné vyhlášce nijak zdůvodňovat.

6. Výše poplatku při změně v průběhu poplatkového období

Zákon o místních poplatcích upravuje výši poplatku pro případy změn v průběhu poplatkového období (§ 10h odst. 2 a 3 ve spojení s § 10o odst. 2). Výše poplatku se za každý kalendářní měsíc, na jehož konci (tj. k poslednímu dni) nebyl naplněn předmět poplatku (tj. poplatník z titulu přihlášení v obci nebyl v obci přihlášen a poplatník z titulu vlastnictví nemovité věci tuto nemovitou věc nevlastnil nebo v ní byl někdo přihlášen) nebo byl poplatník od poplatku osvobozen (ať již ze zákona nebo na základě obecně závazné vyhlášky) snižuje o jednu dvanáctinu.

7. Osvobození a úlevy od poplatku

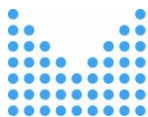
Podle ustanovení § 10g zákona o místních poplatcích je od místního poplatku za obecní systém odpadového hospodářství osvobozena osoba, které poplatková povinnost vznikla z důvodu přihlášení v obci a která je:

- a) poplatníkem poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci v jiné obci a má v této jiné obci bydliště,
- b) umístěna do dětského domova pro děti do 3 let věku, školského zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči na základě rozhodnutí soudu nebo smlouvy,
- c) umístěna do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu, na žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností, zákonného zástupce dítěte nebo nezletilého,
- d) umístěna v domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory, domově se zvláštním režimem nebo v chráněném bydlení, nebo
- e) na základě zákona omezena na osobní svobodě s výjimkou osoby vykonávající trest domácího vězení.

Zákonné osvobození se omezuje na poplatníky z titulu přihlášení v obci, kteří z vymezených důvodů obecní systém odpadového hospodářství reálně nevyužívají.

Kromě tohoto osvobození ze zákona, které nelze v obecně závazné vyhlášce vyloučit ani zúžit, může obec na základě § 14 odst. 3 zákona o místních poplatcích v obecně závazné vyhlášce upravit další osvobození od poplatku nad tento zákonný rámec [písm. a)], stejně jako úlevy od poplatku [písm. b)]. Úlevou se rozumí snížení výše poplatku a lze je vyjádřit procentně nebo pevnou částkou. Rozsah a konkrétní podoba dalšího osvobození či úlev je na uvážení obce, s ohledem na místní podmínky a její potřeby a zájmy. Příslušná úprava však nesmí působit diskriminačně, tj. nesmí zvýhodňovat určitou skupinu poplatníků bez racionálního a legitimního důvodu.

Důsledkem osvobození stanoveného obecně závaznou vyhláškou je podle zákona o místních poplatcích snížení výše poplatku o jednu dvanáctinu za každý kalendářní měsíc, k jehož poslednímu dni poplatník splňoval podmínky osvobození. To nebrání vazbě osvobození za celé poplatkové období na skutečnost, která nastane v jeho průběhu, např. lze i „celoročně“ osvobodit poplatníky, kteří dosáhnou během příslušného roku určitého věku (neboť takto formulovaná podmínka je splněna ke každému okamžiku). V případě úlevy na poplatku, kde odpovídající zákonná úprava chybí, doporučujeme jednoznačně stanovit rozhodný den pro splnění nároku na úlevu

nebo případné korekce její výše v závislosti na době trvání jejích podmínek v rámci poplatkového období v obecně závazné vyhlášce.

Ústavní soud v nálezu ze dne 11 dubna 2023, sp. zn. Pl. ÚS 25/22 (Krásná Lípa) dovodil, že osoby přihlášené v obci nelze zvýhodnit poskytnutím úlevy či osvobození od poplatku bez dalšího, tj. bez návaznosti na další akceptovatelné věcné, objektivní a rozumné důvody. Smyslem a účelem úlev a osvobození od poplatku je zmírnění či eliminace případných negativních dopadů místního poplatku na vybrané skupiny obyvatel (ať už ekonomických, sociálních či jiných).

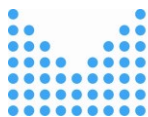
Dle Ústavního soudu rovněž obec nepřipustně modifikuje základní parametry poplatku zvýhodněním osob přihlášených v obci, které spočívají v neutralitě výše poplatku vzhledem k rozsahu vyprodukovaného odpadu a zásadně rovném rozložení nákladů mezi jednotlivé skupiny poplatníků; pokud chce obec zohledňovat reálnou produkci odpadu, musí zvolit druhý poplatek za komunální odpad (místní poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci). Přihlášení fyzické osoby v obci neznamená bez dalšího, že by produkovala více či méně odpadu než fyzická osoba vlastnící zákonem vymezenou nemovitou věc.

8. Ohlašovací povinnost

Na základě ustanovení § 14a odst. 1 zákona o místních poplatcích je poplatník povinen podat správci poplatku ohlášení. **Rozsah údajů, které poplatník v ohlášení uvádí, není obec v obecně závazné vyhlášce oprávněna určovat; tyto údaje jsou stanoveny přímo v § 14a odst. 2 a 3 zákona o místních poplatcích. Obec je toliko povinna na základě § 14 odst. 2 písm. b) zákona o místních poplatcích v obecně závazné vyhlášce stanovit lhůtu pro podání ohlášení, nevyloučí-li obec tuto povinnost v obecně závazné vyhlášce.**

Za porušení ohlašovací povinnosti může správce poplatku uložit poplatníkovi pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy až do výše 500 000 Kč podle § 247a odst. 1 písm. a) daňového řádu. Dodatečné splnění ohlašovací povinnosti na výzvu správce poplatku lze vynutit uložením pořádkové pokuty podle § 247 odst. 2 daňového řádu.

Změnu údajů uvedených v ohlášení je poplatník povinen podle ustanovení § 14a odst. 4 zákona o místních poplatcích oznámit správci poplatku do 15 dnů ode dne, kdy nastala. Obec je oprávněna v obecně závazné vyhlášce tuto lhůtu prodloužit (nikoli však zkrátit). I porušení této oznamovací povinnosti ze strany poplatníka

představuje nesplnění povinnosti nepeněžitě povahy ve smyslu shora citovaného ustanovení daňového řádu, se stejnými důsledky.

Pro případ neohlášení (či neoznámení) údaje rozhodného pro osvobození nebo úlevu od poplatku obsahuje zákon o místních poplatcích ve svém § 14a odst. 6 speciální úpravu: důsledkem je zánik nároku na příslušné osvobození či úlevu, přičemž výše zmíněnou pokutu za nesplnění povinnosti nepeněžitě povahy nelze uložit.

Povinnost ohlásit údaj nebo oznámit jeho změnu se podle ustanovení § 14a odst. 5 nevztahuje na údaj, který může správce poplatku automatizovaným způsobem zjistit z rejstříků nebo evidencí, do nichž má zřízen automatizovaný přístup (např. referenční údaje ze základního registru obyvatel, údaje z informačního systému evidence obyvatel a informačního systému cizinců). Okruh těchto údajů (který se může u jednotlivých správců poplatků lišit) zveřejní správce poplatku podle téhož ustanovení na své úřední desce.

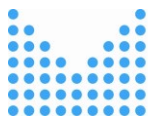
Jak již bylo výše zmíněno, obec může obecně závaznou vyhláškou ohlašovací povinnost poplatníka vyloučit [§ 14 odst. 3 písm. c) zákona o místních poplatcích]. Využití této možnosti lze doporučit pouze za situace, pokud by správce poplatku měl i bez ohlášení k dispozici všechny údaje potřebné pro správu poplatku. Pokud obec ohlašovací povinnost poplatníka nevyloučí, musí na základě § 14 odst. 2 písm. b) zákona o místních poplatcích v obecně závazné vyhlášce určit lhůtu pro podání ohlášení.

9. Splatnost poplatku a způsob placení poplatku

V obecně závazné vyhlášce musí obec s ohledem na § 14 odst. 2 písm. c) zákona o místních poplatcích stanovit splatnost poplatku. Splatnost si obec upraví dle svých podmínek. Splatnost je třeba stanovit tak, aby byla příslušná povinnost reálně splnitelná.

Způsoby placení místního poplatku jsou upraveny v § 163 odst. 3 daňového řádu. Obec může obecně závaznou vyhláškou upravit další způsob placení a jemu odpovídající den platby poplatku, než je způsob placení a den platby podle daňového řádu. Obce nejsou oprávněny v obecně závazných vyhláškách daňovým řádem stanovené způsoby placení místního poplatku jakkoliv omezovat (např. stanovit možnost platit poplatek pouze v hotovosti).

10. Možnost prominutí poplatku

Na základě ustanovení § 16a zákona o místních poplatcích může správce poplatku na žádost poplatníka z důvodu odstranění tvrdosti právního předpisu zcela nebo částečně prominout místní poplatek za obecní systém odpadového hospodářství nebo jeho příslušenství, lze-li to s přihlédnutím k okolnostem daného případu ospravedlnit.

Na základě ustanovení § 16b zákona o místních poplatcích může správce poplatku z moci úřední zcela nebo částečně prominout místní poplatek za obecní systém odpadového hospodářství (resp. kterýkoli místní poplatek) při mimořádných, zejména živelných událostech, a to všem poplatníkům, jichž se důvod prominutí týká. Rozhodnutí o prominutí se vyvěsí na úřední desce správce poplatku a současně zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup.

-
- tento materiál popisuje právní stav k 1. lednu 2024;
 - právní názor uvedený v tomto materiálu není právně závazný, neboť k závazným výkladům je oprávněn pouze soud

Ministerstvo vnitra je v rámci své působnosti příslušné k posuzování zákonnosti obecně závazné vyhlášky.

Ústředním orgánem státní správy pro daně a poplatky je Ministerstvo financí.

Aktualizováno k datu: 1. srpna 2023

Zpracoval: odbor veřejné správy, dozoru a kontroly ve spolupráci s Ministerstvem financí